

1/12/2018

F.UA

femida.ua / Юридичний журнал

СТРІТ-АРТ НА 6,7 МІЛЬЙОНІВ:

РЕЗОНАНСНЕ РІШЕННЯ У ЗАХИСТІ ГРАФІТІ

/16

ЯК ОТРИМАТИ
КОМПЕНСАЦІЮ

З АВІАКОМПАНІЇ ЗА ВІДМІНУ
ЧИ ЗАТРИМКУ РЕЙСУ

/20

ПРЕДСТАВНИЦТВО
У СУДІ ПО-НОВОМУ
ЗЛОВЖИВАННЯ

ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ

/24

4 820201 500019

ВІД РЕДАКТОРА

У руках, шановний читачу, Ви тримаєте перший цьогорічний випуск юридичного журналу FEMIDA.UA. Паралельно з його підготовкою ми працювали ще й над юридичним порталом, який, сподіваємось, вже багато хто з Вас бачив та мав змогу позитивно оцінити наші зусилля. Тож тепер ми з Вами будемо спілкуватись не лише на сторінках журналу, але й у світовій павутині Інтернету.

За останні декілька місяців у правовому житті нашої країни відбулося багато змін. Позитивні вони чи негативні, покаже практика, але щоб підводити підсумки, має пройти певний час... А от жити з цим ми повинні вже сьогодні.

Ст. 22 Конституції України зазначає: «Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод».

Кожного разу, читаючи про реформи та зміни законодавства, ми сподіваємось, що при підготовці чергових документів наші законотворці неухильно дотримуються вищевикладеного принципу, і нам з вами не доведеться писати наукові трактати, аби зрозуміти, як застосовувати те чи інше положення законодавства... Проте на сьогодні, на жаль, це скоріше мрія ніж реальність.

А поки наші народні обранці працюють над черговими змінами до законодавства, ми з Вами вимушені працювати з тим, що вже прийнято і вступило в законну силу, або вступить незабаром.

Наш колектив для обговорення на сторінках цього випуску обрав ті теми, які ми, опираючись на власний досвід, вважаємо найбільш актуальними на сьогоднішній день. Але це зовсім не означає, що наразі бракує інших проблем та тем для обговорення.

Тож будемо раді бачити Вас не лише серед наших читачів, але й у ролі співавторів.

*З повагою
головний редактор
Вороницька-Гайдак
Надія Олександрівна*

ЗАСНОВНИК ТА ВИДАВЕЦЬ:

ТОВ «БСВ Профменеджмент»

АВТОР ІДЕЇ ТА ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Вороницька-Гайдак Надія Олександрівна

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:

Світлана Козиренко

ДИЗАЙН ТА ВЕРСТКА:

Інна Вінченко

АДРЕСА:

02140, м. Київ,

вул. Бориса Гмирі 1\2, оф. 141

Тел.: (044) 568-00-77

Моб.тел.: (067) 597-25-94

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації:

серія КВ № 18044-6894Р

АДРЕСА ДЛЯ ЛИСТУВАННЯ:

02140, м. Київ, а\с – 92 «Феміда»

Передрук матеріалів можливий лише за наявності письмової згоди редакції. Думка редакції може не збігатися з думками авторів. Відповідальність за зміст реклами несуть рекламодавці. У випадку виявлення поліграфічного браку для заміни примірника номера звертайтеся до редакції. З питань розміщення реклами звертайтеся до головного редактора.
Наклад: 2000 примірників.

Новини

4

Судова практика

24 Представництво у суді по-новому.
Зловживання процесуальними правами

28 Судовий наказ у господарському
судочинстві

33 Скорочене провадження
в господарському процесі

Права споживачів

20 Як отримати коменсацію від авіакомпанії
за відміну чи затримку рейсу

Думка адвоката

36 Створення антикорупційного суду
не панацея від корупції

Погляд науковця

40 Права і свободи людини як показник
стабільності в Україні: окремі теоретичні
та практичні проблеми реалізації

Вдосконалено норми про відповідальність за доведення до суїциду

Парламент вдосконалив норми кримінального законодавства стосовно відповідальності за доведення осіб до суїциду – 8 лютого 2018 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за сприяння вчиненню самогубства)». Цим законодавчим актом встановлено кримінальну відповідальність за будь-яке сприяння особі у вчиненні нею самогубства чи спроби самогубства.

Нагадаємо, що до цих змін стаття 120 КК України передбачала відповідальність за «доведення особи до самогубства або замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності». Тобто, перелік дій, у яких повинно було виражатися доведення до самогубства, був досить обмежений, що ставило значні перепони в притягненні винних до відповідальності. Сумна статистика свідчить, що Україна входить до десятки країн з найвищим рівнем самогубств, при цьому орієнтовно одне із кожних двадцяти самогубств вчиняється з причини доведення до суїциду. Разом з тим,

з 2010 до 2015 року в нашій країні винесено лише чотири вироки за доведення до самогубства, адже не секрет, що такі справи правоохоронцями належним чином не розслідуються, або й взагалі ігноруються. Ситуація стала особливо критичною на фоні збільшення випадків доведення до самогубства через мережу Інтернет, зокрема, шляхом спілкування у так званих «групах смерті».

Вищезазначеним Законом в новій редакції викладено частину першу статті 120 КК України та встановлено відповідальність за доведення особи до самогубства або замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схилення до самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства. Покарання залишається те ж саме – обмеження волі на строк до трьох років або позбавлення волі на той самий строк. Отже, депутати вирішили законодавчу колізію, що дозволить притягати до відповідальності також і осіб, які спонукають до суїциду користувачів соціальних мереж. **Е**

Юля Шешуряк
спеціально для *femida.ua*

Приватність на робочому місці

Стаття 32 Конституції України передбачає, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім виняткових випадків, а відповідно до приписів статті 31 Конституції України кожному гарантується таємниця листування та телефонних розмов. Чи поширюється дана теза про приватність кореспонденції на сферу трудових правовідносин, тобто, коли листування, телефонні розмови, інша кореспонденція здійснюються за допомогою робочих, а не особистих засобів зв'язку? Авторський колектив зареєстрованого в Парламенті законопроекту № 8037 вважає, що так, і обґрунтовує це практикою Європейського суду з прав людини.

Метою законопроекту «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України (щодо посилення гарантій права працівника на приватність та таємницю кореспонденції)», зокрема, є приведення трудового законодавства України у відповідність до міжнародних

стандартів та практики ЄСПЛ. Для цього пропонується доповнити КЗпП новою статтею – «Гарантії права працівника на повагу до приватного життя та таємницю кореспонденції». Передбачається заборонити аудіо- та відеоспостереження за робочим місцем працівника без попереднього його повідомлення, а у місцях (приміщеннях), де здійснюється таке спостереження, повинно розміщуватися повідомлення з відповідним текстом. Втім, у виняткових випадках (з метою забезпечення захисту майнових прав роботодавця) законопроектом дозволяється здійснення відеоспостереження без попереднього письмового повідомлення працівника – протягом розумного строку, але не довше одного місяця.

Зміст телефонних розмов, електронних листів, спілкування за допомогою програм миттєвого обміну повідомленнями, здійснених за допомогою робочих засобів зв'язку, інформація про використання мережі Інтернет працівником, персональні дані, збережені на робочій комп'ютерній техніці становлять таємницю кореспонденції працівника, говорить в законопроекті. Роботодавцю пропонується надавати право доступу до цієї інформації виключно за умови попереднього письмового повідомлення працівника (під розписку). Якщо ж роботодавець порушить ці правила та отримає певні відомості про працівника, вони не можуть бути підставою для звільнення працівника з посади, відмови у переведенні його на інше місце роботи або притягнення до відповідальності. У запропонованих законодавчих змінах також вказано, що порушення таємниці кореспонденції може бути дозволено судом у випадках, встановлених законом, з метою запобігання злочинів чи під час кримінального провадження, якщо іншими способами одержати інформацію не можливо. ■

Преюдиційний запит хочуть впровадити заради єдності судової практики

У цивільний, господарський та адміністративний процеси пропонують ввести інститут преюдиційного запиту та уніфікувати касаційне провадження. Це означає, що суд першої або апеляційної інстанції в разі відсутності висновків або неоднакової практики касаційної інстанції щодо правовідносин, які є предметом розгляду, до виходу у нарадчу кімнату може прийняти рішення про звернення до Верховного Суду з клопотанням про надання висновку щодо застосування норми права. У Верховній Раді України зареєстровані відповідні законопроекти №№ 8030, 8031 і 8032, які передбачають доповнення ЦПК, ГПК та КАС новими розділами про преюдиційне провадження.

У законопроектах передбачається, що суд має обґрунтувати необхідність надання висновку про застосування норми права або вказати на неоднакову практику касаційної інстанції. На час розгляду преюдиційного запиту провадження призупиняється. Учасники справи повідомляються про можливість подачі до Верховного Суду своїх пояснень. Такий запит має бути розглянутий протягом 60 днів з дня відкриття провадження. Втім, у відкритті преюдиційного провадження може бути відмовлено, якщо Верховний Суд уже виклав у своїй постанові висновок з відповідного питання або ж правильне застосування норми права очевидне і не викликає розумних сумнівів у

його тлумаченні. У випадку надходження до суду однотипних преюдиційних запитів, суд може їх об'єднати в єдине провадження, незалежно від стадії розгляду первинного преюдиційного запиту. Окремо проектами регулюється Порядок розгляду преюдиційного провадження Великою Палатою Верховного Суду.

Депутати-автори проектів вважають, що прийняття змін пришвидшить судовий процес у випадку правової невизначеності, забезпе-

чить єдність судової практики та передумови для належної реалізації права на справедливий суд. Варто зазначити, що це вже не перша спроба запровадити даний інститут – у 2013 році подавалось декілька подібних законопроектів, які не отримали схвалення Парламенту. Між тим, преюдиційний запит застосовується в практиці європейських країн, але переважно суди надають не тлумачення загального характеру, а висновок лише стосовно конкретної справи. ■

Інвестиційні проекти з держпідтримкою реєструються по-новому

Новий порядок ведення Державного реєстру інвестиційних проектів затверджено грудневою урядовою Постановою № 1062, яка набрала чинності у січні 2018 року. Відповідно, втратив чинність порядок ведення Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій. Прийняття нового документа надає можливість уніфікувати відомості про державні інвестиційні проекти та інвестиційні проекти, для реалізації яких надається державна підтримка, в одному реєстрі, забезпечити зручність проведення моніторингу їхньої реалізації.

Державний реєстр інвестиційних проектів створюється як єдина державна інформаційна система обліку інвестиційних проектів, ведеться в електронному вигляді та підлягає постійному зберіганню в Мінекономрозвитку на відповідних носіях. Органи, які проводять конкурсний відбір інвестиційних проектів (крім інвестиційних проектів, що реалізуються за ра-

хунок коштів державного фонду регіонального розвитку), повинні подавати в Мінекономрозвитку інформацію про відібрані інвестиційні проекти за визначеною формою, у паперовому та електронному вигляді. Міністерство на основі поданої інформації вноситиме відомості про відібрані проекти до реєстру. Інформація щодо інвестиційних проектів оприлюднюється шляхом розміщення витягу з реєстру на офіційному веб-сайті Мінекономрозвитку протягом одного місяця з моменту внесення відомостей про інвестиційний проект до реєстру. Уточнення та доповнення записів реєстру відбуватиметься на основі інформації, поданої органами, які проводять конкурсний відбір інвестиційних проектів.

Порядок ведення реєстру прийнято в рамках впровадження урядом централізованої системи управління державними інвестиціями і об'єктивної оцінки інвестиційних проектів, для реалізації яких надається державна підтримка. ■

ЕКА – нові можливості для експортерів

Українські виробничі підприємства, об'єднання промисловців та роботодавців нарешті дочекалися створення Експортно-кредитного агентства (ЕКА), основна мета якого – підтримка українського експорту. Закон про ЕКА («Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту») був ухвалений більше року тому, також під ЕКА виділено кошти в Держбюджеті-2018, і останнім часом виробники почали активно вимагати реалізації законодавчих норм.

Основною метою діяльності ЕКА є стимулювання масштабної експансії експорту товарів, робіт та послуг українського походження. ЕКА на добровільних засадах здійснює страхування, перестраховування, надає гарантії за договорами, які забезпечують розвиток експорту, а також бере участь у реалізації програми часткової компенсації відсоткової ставки за експортними кредитами. Також ЕКА уповноважене Урядом України на виконання функцій забезпечення фінансових

зобов'язань та здійснення прав, що випливають з двосторонніх угод України про сприяння та взаємний захист інвестицій, а також багатосторонніх міжнародно-правових актів України.

Постановою КМУ від 7 лютого 2018 року № 65 передбачено, що ЕКА утворюється у формі приватного акціонерного товариства, а також заплановано здійснити приватне розміщення першого випуску акцій товариства у кількості 200 000 штук. Окрім того, затверджено статут ЕКА, положення про наглядову раду, управління, ревізійну комісію ЕКА, порядок проведення конкурсного відбору кандидатів на посаду члена наглядової ради. Міністерство економічного розвитку і торгівлі повинне забезпечити вчинення дій, пов'язаних із здійсненням приватного розміщення першого випуску акцій товариства. Очікується, що діяльність ЕКА забезпечить захист українських експортерів від ризиків неплатежів та фінансових втрат, посприє переходу від домінування дешевого сировинного експорту до виробництва і експорту готової високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю. **Е**

Як отримати електронний поліс ОСЦПВ?

В Україні вперше запроваджено електронний поліс обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів (ОСЦПВ). Відповідне розпорядження Нацкомфінпослуг № 3631 «Про затвердження змін до Положення про особливості укладання договорів обов'язкового

страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» набуло чинності з 7 лютого 2018 року. Окрім цього, з 16 лютого діє розпорядження Нацкомфінпослуг № 4600 про затвердження змін до Положення про єдину централізовану базу даних щодо ОСЦПВ. Механізм електронного

поліса ОСЦПВ впроваджені з метою реалізації певних положень Закону України «Про електронну комерцію». У Нацкомфін-послуг стверджують, що це лише перший крок на шляху впровадження електронних цифрових сервісів у галузі страхування. Очікується, що електронний поліс дозволить підвищити рівень довіри громадян до електронних послуг у страхуванні, сприятиме здоровій конкуренції на ринку страхових послуг.

Для укладання електронного договору страхування необхідно, насамперед, обрати страхову компанію (перелік страховиків-членів МТСБУ наведений на сайті бюро), спосіб укладання договору (через інтернет-сайт страхової компанії), ввести на сайті страховика необхідну інформацію та отримати від нього пропозицію. Факт реєстрації отриманої пропозиції страховика можна перевірити у єдиній централізованій базі даних МТСБУ. Якщо усі дані коректні – потрібно сплатити страховий платіж, зазначений в пропозиції, та підписати договір у запропонований страховиком спосіб. Зверніть увагу: пропози-

ція укласти договір страхування є чинною до закінчення доби, у якій її було сформовано. Підтвердження укладання договору страховик надішле у вигляді візуальної форми полісу, яку можна буде роздрукувати, окрім цього, за бажанням, можна отримати в офісі страховика його підпис на полісі.

Електронний поліс ОСЦПВ набирає чинності з початку строку його дії, що зазначений у страховому полісі. Зазначена дата не може бути більш ранньою, ніж дата реєстрації договору в базі даних МТСБУ. Контроль наявності страхового забезпечення автомобіля, що пересувається дорогами України, здійснюється Національною поліцією України. Перевірити дійсність інформації про підтвердження укладання електронного договору страхування можна шляхом запиту до єдиної Централізованої бази даних МТСБУ, а для перевірки роздрукованого полісу використовується також QR-код. У МТСБУ радять протягом початкового періоду використання електронних договорів страхування мати з собою роздруковану візуальну форму електронного полісу. **■**

Впроваджується новий норматив для банків

Для українських банків вводиться новий пруденційний норматив – коефіцієнт покриття ліквідністю, або LCR (Liquidity Coverage Ratio). Відповідні постанови про запровадження нормативу та схвалення методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю Правління Національного банку України затвердило з метою підтримки фінансової стабільності та підвищення стійкості банківської системи до можливих шоків ліквідності. LCR був розроблений Базельським комітетом з банківського нагляду у відповідь на глобальну фінансову кризу 2007-2008 років, а з 2015 року цей норматив є обов'язковим для банків країн ЄС. Наразі він запроваджений у 45 країнах світу.

Коефіцієнт покриття ліквідністю – це співвідношення високоякісних ліквідних активів банку до суми, необхідної для покриття підвищеного відтоку коштів з банку протягом 30 днів. Він відображає рівень стійкості банку до короткострокових шоків ліквідності – характерного для кризових періодів явища, коли відбувається значний відтік коштів клієнтів. Виконання нормативу свідчатиме, що банк забезпечений ліквідністю в обсязі, достатньому для повного виконання ним зобов'язань про-

тягом 30 днів у кризових умовах. Враховуючи значний рівень доларизації української банківської системи, банки повинні будуть дотримуватися нормативу LCR як у національній, так і в іноземних валютах. Згідно з нормами ЄС значення коефіцієнта LCR для банків встановлено на рівні 100%. Період, необхідний для досягнення цього значення банками, буде визначений НБУ за результатами тестових розрахунків.

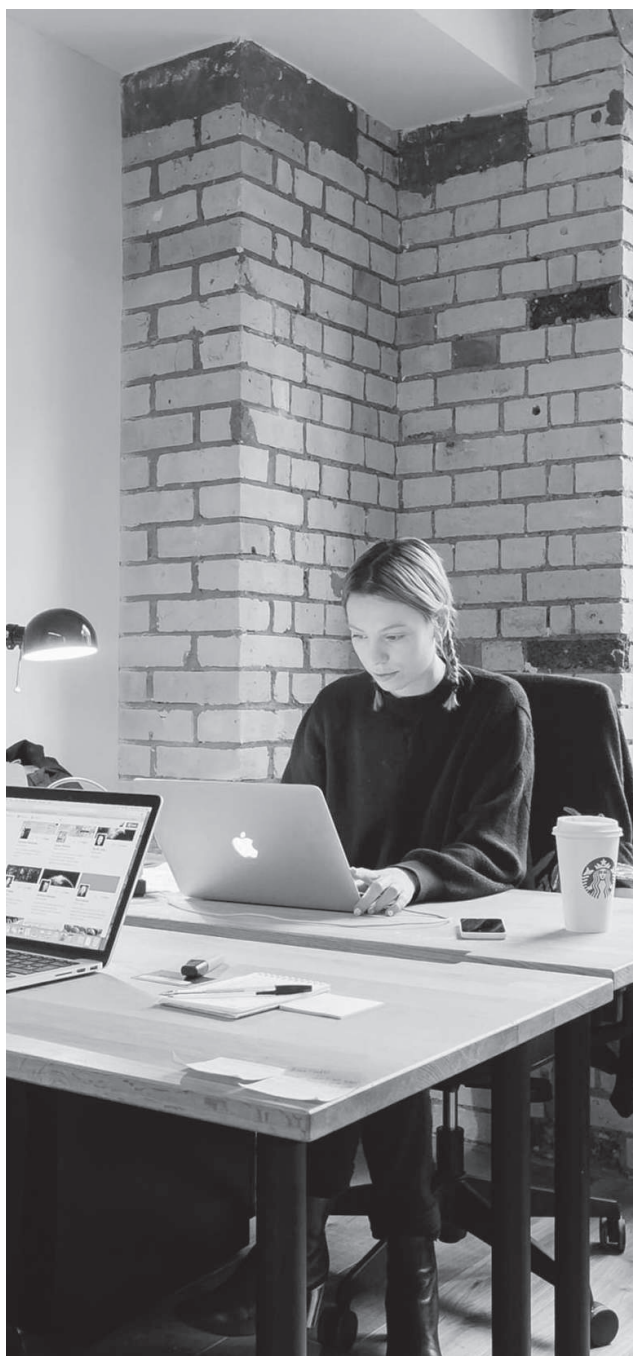
З 1 червня 2018 року розрахунок нормативу LCR здійснюватиметься півроку в тестовому режимі, а з 1 грудня 2018 року стане обов'язковим до виконання. Банки розраховуватимуть його щоденно і звітуватимуть НБУ щомісяця. У НБУ переконані, що українські банки готові до впровадження LCR, враховуючи наявний структурний надлишок ліквідності у банківському секторі та високу дохідність державних цінних паперів, які входять до складу високоякісних ліквідних активів. Надалі НБУ планує запровадження ще одного нормативу – коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), а також прийняття нових стандартів організації системи управління ризиками в банках України, включаючи ризик ліквідності. **Б**

Трудові перевірки: Уряд запропонував зміни

Зміни до деяких законодавчих актів України щодо створення належних, безпечних і здорових умов праці пропонуються урядовим законопроектом № 8045. За такою позитивною назвою стоїть пропозиція повернути Державній службі України з питань праці можливість безперешкодно, у будь-який час здійснювати перевірки, а також вживати заходи щодо усунення виявлених недоліків. Проектом пропонується конкретизувати норми законодавства щодо відновлення повноважень Держпраці в частині контролю за дотриманням законодавства про працю, зайнятість населення, охорони праці та гірничого нагляду.

До речі, законопроект розроблено самою Державною службою України з питань праці. У службі стурбовані тим фактом, що в 2016 році із Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» вилучено положення, яке регламентувало непоширення дії цього Закону на відносини, що виникають під час здійснення заходів державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення. У результаті втрачено вкрай необхідні важелі ефективного нагляду: право інспекторів Держпраці безперешкодно, у будь-яку годину доби проходити на будь-яке підприємство, яке підлягає інспекції; повноваження інспекторів вживати заходи з метою усунення недоліків, виявлених на підприємствах, тощо. Тому, як переконують автори законопроекту № 8045, його ухвалення забезпечить неухильне дотримання прав людини, її

життя та здоров'я у процесі її трудової діяльності, а також допоможе покращити імідж України в світовому товаристві. **Е**

Планується удосконалити правила обов'язкового автостраховання

Практика здійснення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів викликає численні суперечності у відносинах страховиків та потерпілих. У Верховній Раді пропонують вирішити ситуацію шляхом прийняття нової редакції закону, що базуватиметься на євростандартах, передбачатиме збільшення страхових сум, вдосконалення системи відшкодування збитків, вдосконалення державного нагляду. Парламентський комітет з питань фінансової політики і банківської діяльності зареєстрував допрацьований законопроект № 3670-д «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів».

Законопроектом передбачається: запровадити укладення договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів у електронній формі (зазначимо, що це вже реалізовано на рівні підзаконних актів); поетапно підвищити розміри страхових сум

до рівня країн ЄС; запровадити поступову дерегуляцію визначення страхового платежу; спростити процедуру повідомлення про ДТП, запровадити чітку регламентацію та часові межі для прийняття рішення про здійснення страхового відшкодування та його виплати; підвищити відповідальність страховика за порушення строків виплати страхового відшкодування; визначити додаткові підстави для здійснення МТСБУ регламентних виплат за договорами; уточнити перелік осіб, які мають право на отримання страхового відшкодування, та документів, що посвідчують таке право; імплементувати вимоги Євродирективи в частині створення єдиного інформаційного центру, до якого може звернутись будь-яка особа, тощо.

Порядок оцінювання розміру збитків потерпілого пропонується регламентувати шляхом запровадження звіту про збиток – документа, який підтверджує розмір оціненого збитку відповідно до Закону України «Про оцінку майна та майнових прав» та Закону України «Про судову

експертизу». Мінімальний розмір базового гарантійного внеску до централізованого страхового резервного фонду захисту потерпілих у ДТП планується встановити в розмірі 5 млн. грн (замість суми, еквівалентної 500 тис. євро), а мінімальний розмір базового гарантійного внеску до централізованого страхового резервного Фонду страхових гарантій – у розмірі 10 млн. грн (замість суми, еквівалентної 1 млн. євро).

До законопроекту, за результатами доопрацювання, були включені додаткові положення, зокрема, щодо приведення розміру моральної шкоди у відповідність

із судовою практикою (пропонується підвищити її розмір до 25 мінімальних зарплат), упорядкування коригуючих коефіцієнтів, виключення норми про франшизу одночасно з початком першого етапу дерегуляції тарифоутворення, підвищення штрафів за відсутність чинного договору страхування тощо. Очікується, що прийняття нового закону забезпечить розвиток обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних ТЗ, підвищить якість обслуговування та рівень захисту потерпілих у ДТП, посилить довіру до цього виду страхування. **■**

Термін «спортивна зброя» закріпили в законі

Увітчизняне законодавче поле введено поняття «спортивна зброя» – це сертифікована в установленому законодавством порядку вогнепальна (крім бойової) або пневматична, стрілецька, вихолощена (охолощена) і холодна зброя, призначена виключно для ураження цілей при проведенні спортивних заходів, параметри і характеристики якої зафіксовані в правилах спортивних змагань з видів спорту, визнаних в Україні. Про це йдеться у Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» щодо уточнення деяких положень», який набув чинності 16 лютого 2018 року.

Законом передбачено, що придбання, зберігання, перевезення і використання спортивної зброї, боєприпасів до неї, утримання стрілецьких тирів, стрільбищ та стендів здійснюється відповідно до законодавства суб'єктами сфери фізичної культури і спорту, що розвивають визнані в Україні види

спорту, правила змагань яких передбачають використання спортсменами вищевказаних видів зброї. Облік та сертифікація спортивної зброї здійснюється в установленому законодавством порядку.

Отже, спортсмени тепер без жодних законодавчих перепон можуть перевозити та купувати спортивну вогнепальну зброю. Мета таких змін – сприяння розвитку стрілецьких видів спорту в країні та за її межами. До речі, Україна залишається єдиною європейською країною, у якій немає повноцінного законодавства про зброю, а обіг цивільної зброї в країні регламентує лише внутрішній наказ МВС 1998 року. Час від часу прихильники вільного обігу зброї ініціюють відповідні законопроекти, деякі з них навіть реєструються в Парламенті, але не виносяться на розгляд. Чи стануть зміни до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» причиною зловживань – покаже лише час. **■**

Кримінальний процес: пропонується реформування касаційного провадження

У Верховній Раді зареєстровано законопроект № 8029 «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо уніфікації касаційного провадження», яким пропонується запровадити оновлений порядок формування складу суду та розгляду справ у Верховному Суді, а також забезпечити право особи на перегляд судового рішення за наявності встановлених процесуальним законом підстав. Законопроект передбачаються досить радикальні зміни КПК: скасування інституту об'єднаних палат як проміжної ланки перегляду кримінальних проваджень у Верховному Суді; скасування інституту постійних колегій; уніфікація строків подання заяв для перегляду судового рішення за нововиявленими та виключними обставинами.

Стосовно строків подання вказаних заяв, пропонується замість 30 днів встановити строк 3 місяці: з вказаної в офіційно оприлюдненому рішенні Конституційного Суду України дати припинення дії

законодавчого акта; з дня, коли особа дізналася про отримання статусу остаточного рішення міжнародною судовою установою; з дня, коли вирок у кримінальному провадженні вступив в законну силу. У разі відсутності вироку перегляд судового рішення за винятковими обставинами внаслідок зловживання з боку слідчого, прокурора, слідчого судді або суду під час кримінального провадження, обмежений термінами погашення судимості згідно зі статтею 89 Кримінального кодексу України, а в разі засудження особи до довічного позбавлення волі – перегляд судового рішення за винятковими обставинами, строками не обмежений.

Окрім того, запропоновано уточнити, що обставини щодо зловживань з боку слідчого, прокурора, слідчого судді або суду під час кримінального провадження обґрунтовуються стороною захисту, потерпілим у заяві про перегляд судового рішення за винятковими обставинами та додатках до

неї. Відповідно до законопроекту слідчих і прокурорів можуть зобов'язати нарівні з адвокатами реєструвати свою пошту в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі, у той час як сама ЄСІТС доповнюється даними

про підготовку статистичних даних, реєстрацію вхідної і вихідної кореспонденції та етапів її руху, передачу матеріалів до електронного архіву, участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції. **■**

Оновлено правила комісійної торгівлі

Правила комісійної торгівлі непродовольчими товарами оновлено відповідно до наказу Мінекономрозвитку № 1850, який вступив в силу 20 лютого цього року. Правила регламентують порядок комісійної торгівлі непродовольчими товарами і поширюються на відносини, що виникають між суб'єктами господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності (комісіонер), які укладають з фізичними особами (комітент) договори комісії та здійснюють продаж прийнятих від них нових та вживаних товарів, і споживачами. У той же час дія документа не поширюється на здійснення комісійної торгівлі транспортними засобами та їхніми складовими частинами, що мають ідентифікаційні номери, та здійснення комісійної торгівлі ювелірними виробами з дорогоцінних металів, каміння.

Оновленими Правилами встановлено, що порядок виплати комітенту грошей за проданий товар може регулюватися договором. Таким чином, скасована норма про конкретні терміни та необхідні документи. Окрім того, скасовано обмеження терміну реалізації прийнятих на комісію товарів. У документі говориться, що товар повертається особисто комітенту на підставі квитанції або уповноваженій ним особі, яка

надасть квитанцію і документ, що підтверджує повноваження.

Прийом на комісію і реалізація завезених з-за кордону партій вживаних товарів і товарів, які не підлягають обов'язковій сертифікації, при відсутності даних про їхню безпеку для здоров'я населення дозволяється тільки при наявності позитивного висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи щодо ввезення, реалізації та використання сировини, продукції (вироби, обладнання, технологічні лінії тощо) іноземного виробництва. Гарантійні терміни на нові товари встановлюються нормативно-правовими актами, нормативними документами чи договором і вказуються в паспорті на товар або в будь-якому іншому документі, що додається до товару.

Технічно складні побутові товари, на які гарантійні терміни не закінчилися, приймаються на комісію разом з технічним паспортом або іншим документом, який його замінює, з позначкою про дату продажу і розрахунковим документом, які при продажу передаються споживачеві. На розрахунковому документі, який видається споживачеві разом з товаром, також повинна бути відмітка про дату продажу – у таких випадках гарантійний термін не подовжується. **■**

Резонансне рішення федерального судді США Фредеріка Блока створило прецедент у захисті об'єктів, правова охорона яких досі вважалася лакуною у законодавстві, – графіті[1].

Анастасія Ситницька,
юрист юридичної компанії Juritex

Те, що тема захисту авторським правом цих творів мистецтва досі оминалася правовою спільнотою, видається тим більш дивним з огляду на сучасні археологічні дослідження, які датують появу перших написів на стінах тисячоліттями тому.

Археолог Ребека Р. Бенедіт, яка створила архів латинської та римської епіграфії [2], притримується позиції, що за часів Римської імперії графіті було шанованою, і часто інтерактивною, формою писемності.

«Завдяки тому, що графіті переважно створювалися спонтанно,

менш відрефлексовано ніж Вергілій чи епічна поезія, вони дають нам поглянути на античне суспільство під іншим кутом», – акцентує лектор з історії Греції Трінті Коледжу в Дубліні. «Це ніби нас попросили вести два щоденника: один буде опублікований, а інший виключно для нас», – відмічає вплив цього виду творчості на нашу картину світу античності лектор Мадридського університету. [3]

Напевне, суддя «зробив свою домашню роботу» і вирішив історичне ігнорування феномену стріт-арту невинуватим. Суддя Блок розсудив, що власник легендарної «мекки муралів» «5Pointz» у Лонг-Айленді має виплатити 6,7 мільйона доларів вуличним художникам, графіті яких зафарбував за рік до знесення будівлі.

Розмір відшкодування шкоди шокував навіть самих вуличних художників. 6,7 млн доларів було максимальним розміром, що вираховувався з розрахунку від 75 тис. доларів до 1 325 000 за кожен з 45 творів, які суддя вважав за потрібне визнати вартими захисту.

«5Pointz» був егалітарним простором. Деякі художники з'їжджалися з високопрестижних художніх шкіл, інші були аматорами; хтось належав до еліти, інші просто були віддані стріт-арт ком'юніті», – написав суддя, деякі зображення «відображають вражаючу технічну та художню майстерність, об'єкти, гідні виставки у видатному музеї».

Протягом судового процесу Ерік Баум, адвокат Джонатана Коена (Meres One) підкреслював, що власник «5Pointz» не повідомив його клієнта належним чином за 90 днів, а буквально за ніч замалював всі твори білою фарбою.

СТРИТ-АРТ НА 6,7 МІЛЬЙОНІВ:

РЕЗОНАНСНЕ РІШЕННЯ
У ЗАХИСТІ ГРАФІТІ

Юрист також назвав будівлю «найбільшим у світі аерозольним музеєм під відкритим небом».

Федеральний суддя безапеляційно визначив, що буквене позначення (act of lettering) визнається мистецтвом. До графіті застосували статус впізнава-

чає, що цей термін аморфний, охоплює широкий спектр медіумів і контекстів [4]. Сьогодні ж він став мейнстримом, графіті-об'єкти продаються за мільйони з аукціонів, виставляються у музеях, ба, навіть презентуються як дипломатичні дарунки [5].

Разом з тим цьогочасна цінність відкритих внаслідок археологічних розкопок Помпеїв симпліфікованих прото-графіті на кшталт «Маркус кохає Спендузу» безпаралельна, адже сьогодні саме завдяки ним може відбутися парадигмальне зрушення в антикознавстві.

«5POINTZ» БУВ ЕГАЛІТАРНИМ ПРОСТОРОМ. ДЕЯКІ ХУДОЖНИКИ З'ЇДЖАЛИСЯ З ВИСОКО-ПРЕСТИЖНИХ ХУДОЖНИХ ШКІЛ, ІНШІ БУЛИ АМАТОРАМИ; ХТОСЬ НАЛЕЖАВ ДО ЕЛІТИ, ІНШІ ПРОСТО БУЛИ ВІДДАНІ СТРІТ-АРТ КОМ'ЮНІТІ», – НАПИСАВ СУДДЯ, ДЕЯКІ ЗОБРАЖЕННЯ «ВІДОБРАЖАЮТЬ ВРАЖАЮЧУ ТЕХНІЧНУ ТА ХУДОЖНЮ МАЙСТЕРНІСТЬ, ОБ'ЄКТИ, ГІДНІ ВИСТАВКИ У ВИДАТНОМУ МУЗЕЇ».

Кому належать права на стріт-арт?

По-перше, копірайт має бути нейтральним до протиправного факту створення графіті. Іншими словами, незалежно від акту вандалізму, що може потягнути кримінальну відповідальність за умисне пошкодження майна, художник має право на створений ним твір. Однак чи обмежується це немайновими правами як у випадку вказаного судового рішення, чи також має включати, на думку деяких юристів, дозвіл чи заборону переробок і відтворень – залишається дискусійним [6].

них творів (work of recognized stature) за Visual Artists Rights Act (V.A.R.A.), згідно з яким авторам таких творів надається немайнове право (moral right) попереджувати їх знищення незалежно від того, хто володіє майновими правами на твір.

Висновки з цього судового кейсу неоднозначні. З одного боку, суд вперше постановив, що графіті охороняється авторським правом. З іншого, обсяг охорони лімітований: художникам було надано дозвіл розміщувати свої твори на будівлі, а також позов було задоволено на основі особистих немайнових прав.

Спробуємо дослідити «сіру зону» у правовій охороні графіті в площині українського законодавства.

Що є стріт-артом, а що ні? У книзі «Що таке стріт-арт? Вандалізм, графіті чи народна творчість» Eric Wooters Yip зазна-

Хоча Закон України «Про авторське право і суміжні права» прямо не визначає графіті/стріт-арт/муралі охоронюваним об'єктом, втім і не виключає їх з невичерпного переліку об'єктів.

Як відомо, твір охороняється авторським правом за дотриманням мінімальних критеріїв: якщо він є результатом творчої діяльності автора та якщо має матеріальну форму втілення. Суб'єктивні судження стосовно художньої цінності творів максимально редуковано, адже твори охороняються незалежно від їх завершеності, призначення, цінності чи виконання будь-яких інших формальностей.

Дослідники вважають, що прості мітки, підписи, розпилення спреєм, короткі фрази, буденні символи, варіації типографічного орнаменту, шрифти можуть не отримати достатнього обсягу правової охорони.

Наприклад, у випадку з книжкою «Татуйовані стіни», що включала понад 100 зображень Нью-Йоркських муралів без згоди самих вуличних художників, твори видалили, незважаючи на апеляції автора збірки до аргументу, що стріт-арт об'єкти були суспільним надбанням.

Інша ситуація відбулася з відтворенням графіті «Ікони революції» на Грушевського за збереженими фотографічними копіями, коли після замалювання художник наносити свої зображення вдруге відмовився. Пропоненти цього рішення стверджували, що мурали вже набули статусу пам'ятки про історичні події. Втім, чи законне таке відтворення без згоди автора, радше під питанням.

По-друге, існує ґрунтовніша проблема, а саме що власник матеріального об'єкта (частини замальованої стіни) ще не є власником твору (зображення)

[7]. Дійсно, частина цеглин, на яких намальоване зображення, належить йому, але за загальним правилом правласником твору є автор твору. З графіті все не так просто, бо автор при цьому не є власником, так би мовити, «канви».

Авторське право на твір не тожне праву на матеріальний об'єкт, у якому втілено його оригінал згідно з частиною другою ст. 12 Закону про копірайт. Отже, якщо будинок підлягає знесенню, власник повинен дозволити вуличному художнику спершу зробити копію твору, а у Британії та США вже звичною стала практика відділення твору від стіни шляхом зняття необхідного шару цегли, яка в Україні допоки не вкоренилася [8].

Висновуючи, ХХІ століття ознаменувало контроверзу нових об'єктів інтелектуальної власності та діючих норм правового регулювання, а відтак модифі-

кації правової охорони мають стати наріжним питанням сьогодні. Очевидно, що після рішення суду США власники будівель будуть двічі думати, перш ніж замалювати чергові «бульбашкові» написи, соціальні сюжети та зображення рок-зірок.

Джерела:

1. United States District Court Eastern District of New York. Case № 13-CV-05612(FB)(RLM). <http://apps.washingtonpost.com/g/documents/national/graffiti-ruling/2765/>
2. Electronic Archive of Greek and Latin Epigraphy. <http://www.edr-edr.it/default/index.php>
3. Kristin Ohlson. Reading the Writing on Pompeii's Walls. <https://www.smithsonianmag.com/history/reading-the-writing-on-pompeii-walls-1969367/>
4. Peter N. Salib. The Law of Banksy: Who Owns Street Art? <https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=5915&context=uclev>
5. Celia Ierman. Protecting Artistic Vandalism: Graffiti and Copyright Law. – N.Y.U. Journal of Intell. Prop. & Ent. Law. VOL. 2:295. – 295-338 p. – P.300
6. Gabe Friedman. Can Graffiti Be Copyrighted? <https://www.theatlantic.com/business/archive/2014/09/can-graffiti-be-copyrighted/380323/>
7. Sam Chadwick. Banksy Graffiti, Intellectual Property & Who Owns What? <https://www.lakerlegal.co.uk/banksy-graffiti-intellectual-property-who-owns-what/>
8. Справа Кузнецова В.О. проти ДП "НКММК "МИСТЕЦЬКИЙ АРСЕНАЛ". <http://volodymyrkuznetsov.com/JUDGMENT-DAY-IN-THE-PECHERSK-COURT> **18**

У наш час активного руху, суцільних ділових поїздок, відряджень та просто подорожей чи не кожен опинявся у такій ситуації, коли відбувалася відміна чи затримка важливого чи довгоочікуваного рейсу

Пискун Леся,

адвокат, Відповідальний адвокат Києво - Святошинського району, Комітету захисту професійних прав адвокатів та реалізації гарантій адвокатської діяльності Ради адвокатів Київської області, член Комітету кримінального права, процесу та взаємодії з правоохоронними органами та судовою системою Ради адвокатів Київської області.

У цій статті спробуємо розібратись як у правовому регулюванні даної тематики, так і в самому порядку отримання компенсації за відміну чи затримку рейсу.

З урахуванням того, що значна частка аудиторії читачів мають юридичну освіту, доцільно почати з правового регулювання, а саме: Повітряний кодекс України, Правила повітряних перевезень пасажирів та багажу, затвержені Наказом Міністерства інфраструктури України від 30.11.2012 № 735, зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 28.12.2012 за № 2219/22531 (далі по тексту: Правила), Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень, прийнята 28 травня 1999 року (далі по тексту: Монреальська конвен-

ція); Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень від 12 жовтня 1929 року, ратифікована Українською РСР від 14 серпня 1959 року за № 995-181; Протокол про поправки до Конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень (Гаазький Протокол 1955 року), Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради від 5 липня 2006 року № 1107/2006 про права інвалідів та осіб з обмеженою рухливістю при використанні повітряного Простору, Регламенту (ЄС)

ЯК ОТРИМАТИ КОМПЕНСАЦІЮ З АВІАКОМПАНІЇ ЗА ВІДМІНУ ЧИ ЗАТРИМКУ РЕЙСУ

Європейського Парламенту та Ради від 11 лютого 2004 року № 261/2004 про запровадження загальних правил компенсації та допомоги пасажиром у разі відмови у перевезенні та скасування чи тривалої затримки рейсів, Регламент Ради (ЄС) від 9 жовтня 1997 року № 2027/97 про відповідальність перевізника у випадку інциденту, із змінами, внесеними Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту та Ради від 13 травня 2002 року № 889/2002, Загальні умови перевезень пасажирів і багажу, встановлених Міжнародною асоціацією повітряного тран-

спорту (IATA), та резолюцій і рекомендованої практики Міжнародної асоціації повітряного транспорту (IATA), та безумовно Цивільний кодекс України, Закон України «Про захист прав споживачів». Крім того, існують ще внутрішні Правила повітряних перевезень пасажирів та багажу відповідної авіакомпанії.

Компенсація пасажиром в разі затримки рейсу

Відповідно до глави 4, п.2 глави 2 Правил: перевізник повинен надати пасажиром за встановленими ним нормами харчування та прохолодні напої і можливість здійснити два безкоштовних дзвінки або відправити телекс-, факс-повідомлення чи повідомлення електронною поштою, якщо для цього є технічні умови, у разі затримки рейсу на строк:

- дві години або більше від запланованого часу відправлення рейсу дальністю до 1500 кілометрів;

- три години або більше від запланованого часу відправлення рейсу дальністю від 1500 до 3500 кілометрів;
- чотири години або більше від запланованого часу відправлення рейсу для всіх інших рейсів, не зазначених у другому та третьому абзацах цього пункту.

Якщо виконання затриманого рейсу відкладається на наступний день за днем його виконання, передбаченим розкладом і зазначеним у квитку, перевізник повинен надати пасажиром номери у готелі, харчування та забезпечити трансфер за маршрутом аеропорт-готель-аеропорт.

Якщо затримка рейсу перевищує п'ять годин, пасажиром має бути запропоновано обслуговування відповідно, крім виплати винагороди, перевізник зобов'язаний запропонувати пасажиром на вибір: відшкодування вартості перевезення

впродовж семи днів, яке має бути виплачене готівкою, електронним банківським переказом, банківськими дорученнями або банківськими чеками чи за наявності засвідченої у письмовій формі згоди пасажирів у вигляді дорожніх чеків та/або інших послуг, повної вартості квитка за ціною, за якою його придбано, за невикористану частину квитка та за використану частину або частини квитка, якщо рейс більше не задовольняє потреби пасажирів, а також забезпечити за потреби зворотний рейс у початковий пункт відправлення за першої можливості; або зміну маршруту, яка повинна здійснюватися за відповідних транспортних умов: до кінцевого пункту призначення – за першої можливості або до кінцевого пункту – у пізніший час за бажанням пасажирів та за наявності вільних місць.

Компенсація пасажирів у разі скасування рейсу

Згідно з положеннями Правил: пасажир має право на компенсацію, якщо його не поінформовано про скасування рейсу: за два тижні до запланованого часу відправлення; або у період не більше ніж за два тижні і не менше ніж за сім днів до запланованого часу відправлення і запропоновано зміну маршруту, що дасть змогу вирушити з пункту відправлення не пізніше ніж за дві години до запланованого часу відправлення та прибути у кінцевий пункт призначення не пізніше ніж через чотири години після запланованого часу прибуття; або менше ніж за сім днів до запланованого часу відправлення і запропоновано зміну маршруту, що дасть змогу ви-

рушити з пункту відправлення не пізніше ніж за годину до запланованого часу відправлення та прибути у кінцевий пункт призначення не пізніше ніж через дві години після запланованого часу прибуття.

Перевізник не зобов'язаний сплачувати компенсацію відповідно до пунктів 5 та 6 глави 2 XVI розділу, якщо він може надати підтвердження того, що причиною скасування рейсу була дія надзвичайних обставин або непереборної сили, яким не можна було запобігти, навіть якби було вжито усіх заходів:

- 250 євро - для рейсів дальністю до 1500 кілометрів;
- 400 євро - для рейсів дальністю від 1500 до 3500 кілометрів;
- 600 євро - для рейсів дальністю понад 3500 кілометрів.

Під час визначення відстані за основу береться останній пункт, у якому відмова від перевезення або невиконання рейсу, який було раніше заплановано та на який заброньовано принаймні одне місце, створить затримку прибуття пасажирів у запланований час.

Перевізник має право зменшити розмір компенсації, на 50 %, якщо пасажирів пропонується замінити маршруту перевезення до його пункту призначення альтернативними рейсами, час прибуття яких не перевищує запланованого на:

- дві години - для рейсів дальністю до 1500 кілометрів; або
- три години - для рейсів дальністю від 1500 до 3500 кілометрів; або
- чотири години - для рейсів, не зазначених у другому та третьому абзацах цього пункту.

Порядок отримання компенсації:

Передусім слід зауважити, що компенсацію можна отримати, тільки у разі якщо затримка, скасування рейсу сталася з вини перевізника, а не в силу надзвичайних обставин або непереборної сили. Доведення факту настання надзвичайних обставин або непереборної сили покладено на перевізника. При цьому будь-які технічні несправності літака НЕ визнаються надзвичайною обставиною чи непереборною силою.

Загальний порядок щодо пред'явлення претензій та подачі позовів встановлений в розділі XXVIII Правил. Варто звернути увагу, що законодавством визначено межі відповідальності перевізника за шкоду, заподіяну внаслідок затримки під час перевезення пасажирів будь-яких рейсів обмежується сумою 4694 Спеціального Права Запозичення (СПЗ), але це не перешкоджає Суду збільшити цей розмір, за умови якщо сума, присуджена в порядку відшкодування шкоди, не перевищує суми, яку перевізник письмово запропонував позивачу протягом шести місяців з дня заподіяння шкоди або до початку судового процесу, якщо ця дата є пізнішою.

Доцільно зауважити, що затримка чи скасування рейсу являється порушенням договору зі сторони перевізника. Для доказу такого порушення пасажирів необхідно офіційно отримати документи, що підтверджують скасування чи затримку рейсу (наприклад: відповідний штамп на маршрутному талоні). Обов'язково зберігайте квитки, посадкові талони та багажні

бірки, усі чеки на харчування, проїзд, проживання.

Законодавством закріплене Ваше право звернення з претензією по виплаті компенсації в авіакомпанію, з описом ситуації що склалась, з наданням документів, які дають право на переліт (бажано в копії) та докази вини перевізника (можливі фото стендів, у яких зазна-

чено про затримку чи відмінну рейсу). Строк розгляду претензії становить три місяці, з дня отримання такої претензії перевізником.

Також, Ви маєте повне право звернутися до Суду.

Згідно з положеннями ч.1 ст. 33 та ч. 1 ст. 35 Монреальської конвенції: позов про відпо-

відальність повинен бути поданий за вибором Позивача на території однієї з держав-сторін або до суду за місцем знаходження перевізника, або за місцем його основної діяльності, або за місцем, де знаходиться комерційне підприємство, через яке був укладений договір, або до Суду місяця призначення перевезення. **Е**

Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року внесені зміни до Конституції України щодо адвокатури, які полягають в наступному:

- відповідно до статті 131-2 Конституції України для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура;
- незалежність адвокатури гарантується;
- засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні визначаються законом;
- виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення.

При цьому законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.

Представництво за пунктом 3 частини першої статті 131-1 та статті 131-2 Конституції України здійснюється виключно прокурорами або адвокатами наступним чином:

у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року;

у судах апеляційної інстанції – з 1 січня 2018 року;

у судах першої інстанції – з 1 січня 2019 року.

Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року. У провадженнях, розпочатих до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», представництво в суді здійснюється за правилами, які діяли до набрання ним чинності, до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню.

У ході подальшої судової реформи Законом України від 3 жовтня 2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» до зазначених процесуальних кодексів внесено ряд суттєвих змін шляхом викладення останніх у новій редакції.

Враховуючи тривалу дискусію на тему адвокатської монополії, особливу увагу в нових редакціях процесуальних кодексів привертає саме питання: хто ж може бути представником та чим можуть бути підтверджені його повноваження?

Отже, з аналізу відповідних статей ЦПК України, ГПК України та КАС України вбачається, що сторона, третя особа, а також особа, якій надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через

представника. При цьому, особиста участь у справі особи не позбавляє її права мати в цій справі представника.

Юридична особа, суб'єкт владних повноважень, який не є юридичною особою, бере участь у справі через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її (його) імені відповідно до закону, статуту, положення (са-

ПРЕДСТАВНИЦТВО У СУДІ ПО-НОВОМУ. ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ

мопредставництво) юридичної особи, або через представника.

Права, свободи та інтереси малолітніх, неповнолітніх, недієздатних, а також осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, захищають в суді їхні батьки, усиновлювачі, опікуни, піклувальники або інші визначені законом особи. У даному випадку вони виступають законними представниками та можуть до-

ручати ведення в суді справ іншим особам.

Не може бути представником у суді особа, яка бере участь у справі у якості секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача, свідка, є помічником судді, який розглядає справу, а також якщо вона у цій справі представляє або представляла іншу особу, інтереси якої у цій справі суперечать

інтересам її довірителя. Крім того, не можуть бути представниками судді, прокурори, слідчі, працівники підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, крім випадків, коли вони діють від імені відповідного органу, що є стороною або третьою особою у справі, чи як законні представники.

За загальним правилом, представником у суді може бути

адвокат або законний представник.

Повноваження представників сторін та інших учасників справи мають бути підтверджені такими документами: довіреністю фізичної або юридичної особи; свідоцтвом про народження ди-

родними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Представник, який має повноваження на ведення справи в суді, здійснює від імені особи, яку він представляє її процесуальні права та обов'язки.

ДОВІРЕНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ПОВИННА БУТИ ПОСВІДЧЕНА НОТАРІАЛЬНО АБО, У ВИЗНАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ВИПАДКАХ, ІНШОЮ ОСОБОЮ. ДОВІРЕНІСТЬ ВІД ІМЕНІ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ВИДАЄТЬСЯ ЗА ПІДПИСОМ (ЕЛЕКТРОННИМ ЦИФРОВИМ ПІДПИСОМ) ПОСАДОВОЇ ОСОБИ, УПОВНОВАЖЕНОЇ НА ЦЕ ЗАКОНОМ, УСТАНОВЧИМИ ДОКУМЕНТАМИ

тини або рішенням про призначення опікуном, піклувальником чи охоронцем спадкового майна.

Довіреність фізичної особи повинна бути посвідчена нотаріально або, у визначених законом випадках, іншою особою. Довіреність від імені юридичної особи видається за підписом (електронним цифровим підписом) посадової особи, уповноваженої на це законом, установчими документами. Повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером, виданим відповідно до Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність». Довіреності або інші документи, які підтверджують повноваження представника і були посвідчені в інших державах, повинні бути легалізовані в установленому законодавством порядку, якщо інше не встановлено міжна-

Обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії мають бути застережені у виданій йому довіреності або ордері.

Під час розгляду спорів, що виникають з трудових відносин, а також справ у малозначних справах (малозначні справи), у справах незначної складності представником може бути особа, яка досягла вісімнадцяти років та має цивільну процесуальну дієздатність, за винятком встановлених законом випадків.

Відповідно до ст. 19 ЦПК України та ст. 12 ГПК України для цілей цього Кодексу малозначними справами є справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають

розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову у яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Відповідно до ст. 12 КАС України справами незначної складності є справи щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби, окрім справ, у яких позивачами є службові особи, які у значенні Закону України «Про запобігання корупції» займають відповідальне та особливо відповідальне становище; оскарження бездіяльності суб'єкта владних повноважень або розпорядника інформації щодо розгляду звернення або запиту на інформацію; оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виплат та пільг дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг; припинення за зверненням суб'єкта владних повноважень юридичних осіб чи підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців у випадках, визначених законом, чи відміни державної реєстрації припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців; оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію; оскарження рішення суб'єкта владних

повноважень, на підставі якого ним може бути заявлено вимогу про стягнення грошових коштів у сумі, що не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; стягнення грошових сум, що ґрунтуються на рішеннях суб'єкта владних повноважень, щодо яких завершився встановлений цим Кодексом строк оскарження; типові справи; оскарження нормативно-правових актів, які відтворюють зміст або прийняті на виконання нормативно-правового акта, визнаного судом протиправним і нечинним повністю або в окремій його частині; інші справи, у яких суд дійде висновку про їхню незначну складність, за винятком справ, які не можуть бути розглянуті за правилами спрощеного позовного провадження; перебування іноземців або осіб без громадянства на території України.

З викладеного вбачається, що інститут представництва з внесенням змін до процесуальних кодексів зазнав суттєвих трансформацій. У зв'язку з цим вбачається за доцільне звернути увагу на ще одну новелу, яка міститься наразі в діючих процесуальних кодексах, а саме, щодо неприпустимості зловживання процесуальними правами.

Зокрема, учасники судового процесу та їхні представники повинні добросовісно користуватися процесуальними правами. Зловживання процесуальними правами не допускається.

З урахуванням конкретних обставин справи суд може визнати зловживанням процесуальними правами дії, що суперечать завданню судочинства, зокрема:

1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскар-

женню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, які спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення;

2) подання декількох позовів до одного й того ж відповідача (відповідачів) з тим самим предметом та з тих самих підстав, або подання декількох позовів з аналогічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, метою яких є маніпуляція автоматизованим розподілом справ між суддями;

3) подання завідомо безпідставного позову, позову за відсутності предмета спору або у спорі, який має очевидно штучний характер;

4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог з метою зміни підсудності справи, або завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача) з тією самою метою;

5) укладення мирової угоди, узгодження умов примирен-

ня, спрямованих на шкоду правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі.

Якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи має право залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання.

Суд зобов'язаний вживати заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами. У випадку зловживання учасником судового процесу його процесуальними правами, суд застосовує до нього заходи, визначені цим Кодексом.

На практиці кожен, напевно, час від часу стикається з викладеними вище випадками зловживання процесуальними права-

УЧАСНИКИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ТА ЇХНІ ПРЕДСТАВНИКИ ПОВИННІ ДОБРОСОВІСНО КОРИСТУВАТИСЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ. ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ НЕ ДОПУСКАЄТЬСЯ

ми, і внесені зміни в сукупності з вимогами до осіб, які можуть бути представниками в суді, спрямовані на те, щоб кожен, хто звертається за правничою допомогою, мав гарантію, що така допомога буде надана висококваліфікованим спеціалістом, що дозволить якісно захистити права та інтереси особи, яка цього потребує, а також забезпечить засади рівності, змагальності, поваги до честі та гідності всіх учасників судового процесу. ■

Негода Вікторія Вадимівна

адвокат

Femida Legal Association

СУДОВИЙ НАКАЗ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

15 грудня 2017 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», яким Господарсько-процесуальний кодекс України було викладено в новій редакції.

Так, у новій редакції ГПК, законодавці передбачили нову форму господарського судочинства – наказне провадження, що передбачене для розгляду справ за заявами про стягнення сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про наявність якого заявнику невідомо.

Судовий наказ є особливою формою судового рішення, що може бути виданий тільки за вимогами про стягнення грошової заборгованості за договором, укладеним у письмовій (у тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 1 січня календарного року, у якому подається відповідна скарга.

Таким чином, у 2018 році, у порядку наказного провадження можуть розглядатися вимоги про стягнення грошової заборгованості, якщо сума вимоги не перевищує 176 200 (сто сімдесят шість тисяч двісті) гривень 00 копійок.

ГПК передбачено право особи звернутися до суду з вищезазначеними вимогами в наказному або спрощеному позовному провадженні на свій вибір.

Справи за заявами про видачу судового наказу, якщо заявником є юридична особа або фізична особа-підприємець, відповідно до пункту 16 частини 1 статті 20 ГПК України розглядають господарські суди за місцезнаходженням чи місцем проживання відповідача.

Форма і зміст заяви про видачу судового наказу, зазначені у статті 150 ГПК України, та є аналогічною до вимог про форму і зміст позовної заяви, що зазначені у статті 162 ГПК України.

Заява про видачу судового наказу повинна містити: найменування суду, сторін, вимоги заявника і обставини, на яких вони ґрунтуються, та перелік доказів, якими заявник обґрунтовує обставини, відповідно до його вимог. Окрім того, до заяви про видачу судового наказу додаються: документ, що підтверджує сплату судового збору, документ, що підтверджує повноваження представника (якщо заява підписана представником), копія договору, укладеного у письмовій (у тому числі в електронній) формі, за яким пред'явлено вимоги про

стягнення грошової заборгованості та інші документи або їхні копії, що підтверджують обставини, якими заявник обґрунтовує свої вимоги.

За подання заяви про видачу судового наказу справляється судовий збір у розмірі 0,1 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, що у 2018 році становить 172 (сто сімдесят дві) гривні 60 копійок.

ФОРМА І ЗМІСТ ЗАЯВИ ПРО ВИДАЧУ СУДОВОГО НАКАЗУ, ЗАЗНАЧЕНІ У СТАТТІ 150 ГПК УКРАЇНИ, ТА Є АНАЛОГІЧНОЮ ДО ВИМОГ ПРО ФОРМУ І ЗМІСТ ПОЗОВНОЇ ЗАЯВИ, ЩО ЗАЗНАЧЕНІ У СТАТТІ 162 ГПК УКРАЇНИ.

Варто звернути увагу на те, що у разі відмови у видачі судового наказу внесена сума судового збору стягувачу не повертається. Проте у разі пред'явлення стягу-

вачем позову до боржника у порядку позовного провадження сума судового збору, сплаченого за подання заяви про видачу судового наказу, зараховується до суми судового збору, встановленої за подання позовної заяви.

особою, яка не має права її підписувати, або особою, посадове становище якої не вказано;
3) заявлено вимогу, яка не відповідає вимогам статті 148 ГПК України, щодо форми договору та/або суми стягнення,

предмет і з тих самих підстав, або є судовий наказ, що набрав законної сили за тими самими вимогами; у провадженні цього чи іншого суду є справа із спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і

Підставами для відмови у видачі судового наказу, відповідно до статті 152 ГПК є:

- 1) заяву подано з порушеннями вимог статті 150 ГПК України щодо форми і змісту заяви про видачу судового наказу;
- 2) заяву подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, не підписано або підписано

4) наявні обставини, зазначені у частині першій статті 175 цього Кодексу, зокрема: заява не підлягає розгляду за правилами господарського судочинства; є таке, що набрало законної сили, рішення чи ухвала суду про закриття провадження у справі між тими самими сторонами, про той самий

з тих самих підстав; є рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу, прийняте в межах його компетенції в Україні щодо спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, за винятком випадків, коли суд відмовив у видачі виконавчого документа

на примусове виконання такого рішення; є рішення суду іноземної держави або міжнародного комерційного арбітражу, визнане в Україні в установленому законом порядку, щодо спору між тими самими сторо-

- 5) з моменту виникнення права вимоги пройшов строк, який перевищує позовну давність, встановлену законом для такої вимоги, або пройшов строк, встановлений законом для пред'явлення позову в суд за такою вимогою;
- 6) судом раніше виданий судовий наказ за тими самими вимогами, за якими заявник просить видати судовий наказ;
- 7) судом раніше відмовлено у видачі судового наказу з підстав, передбачених пунктами 3-6 цієї частини;
- 8) із поданої заяви не вбачається виникнення або порушення права грошової вимоги, за якою заявником подано заяву про видачу судового наказу;
- 9) заяву подано з порушенням правил підсудності.

Відмова у видачі судового наказу з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 8, 9 частини першої статті 152 ГПК України, що зазначені вище, не є перешкодою для повторного звернення з такою самою заявою в порядку, встановленому цим розділом, після усунення її недоліків.

Відмова у видачі судового наказу з підстав, передбачених пунктами 3-6 частини першої статті 152 ГПК України, що зазначені вище, унеможливує повторне звернення з такою самою заявою. Заявник у цьому випадку має право звернутися з тими самими вимогами у позовному порядку.

Суд розглядає заяву про видачу судового наказу протягом п'яти днів з дня її надходження. Розгляд проводиться без судового засідання і повідомлення заявника і боржника. За результатами розгляду заяви про видачу судового наказу суд видає судовий наказ або постановляє ухвалу про відмову у видачі судового

наказу. Судовий наказ оскарженню в апеляційному порядку не підлягає, проте може бути скасований у порядку, передбаченому цим розділом.

У судовому наказі зазначаються: дата видачі наказу; найменування суду, прізвище та ініціали судді, який видав судовий наказ; повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по-батькові) (для фізичних осіб) стягувача і боржника, їхнє місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України стягувача та боржника, реєстраційний номер облікової картки платника податків стягувача та боржника (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта стягувача та боржника для фізичних осіб-громадян України, а також інші дані, якщо вони відомі суду, які ідентифікують стягувача та боржника; посилання на закон, на підставі якого підлягають задоволенню заявлені вимоги; сума грошових коштів, які підлягають стягненню; сума судових витрат, що сплачена заявником і підлягає стягненню на його користь з боржника; повідомлення про те, що під час розгляду вимог в порядку наказного провадження та видачі судового наказу суд не розглядає обґрунтованість заявлених стягувачем вимог по суті; відомості про порядок та строки подання заяви про скасування судового наказу.

У день видачі судового наказу стягувачу для пред'явлення до виконання до судового наказу вносяться: дата набрання судовим наказом законної сили;

нами, про той самий предмет і з тих самих підстав; настала смерть фізичної особи або оголошено її померлою чи припинено суб'єкта господарювання, які звернулися із позовною заявою або до яких пред'явлено позов, якщо спірні правовідносини не допускають правонаступництва.

строк пред'явлення судового наказу до виконання; дата видачі судового наказу стягувачу.

Судовий наказ складається і підписується суддею у двох примірниках, один з яких залишається у суді, а другий видається під розписку або надсилається стягувачу на його офіційну електронну адресу, або рекомендованим листом із повідомленням про вручення, чи цінним листом з описом вкладеного після набрання ним законної сили у разі відсутності електронної офіційної адреси.

**СУД РОЗГЛЯДАЄ
ЗАЯВУ ПРО ВИДАЧУ
СУДОВОГО НАКАЗУ
ПРОТЯГОМ П'ЯТИ
ДНІВ З ДНЯ ЇЇ НАД-
ХОДЖЕННЯ**

Після видачі судового наказу суд не пізніше наступного дня надсилає його копію (текст), що містить інформацію про веб-адресу такого рішення у Єдиному державному реєстрі судових рішень, боржникові на його офіційну електронну адресу, або рекомендованим листом із повідомленням про вручення чи цінним листом з описом вкладеного, якщо офіційної електронної адреси боржник не має. Одночасно з копією судового наказу боржникові надсилається копія заяви стягувача про видачу судового наказу разом з доданими до неї документами.

У порядку, зазначеному у статті 157 ГПК України, боржник має право протягом п'ятнадцяти днів з дня вручення копії судового наказу та доданих до неї документів подати заяву про його скасування до суду, який його видав.

Заява про скасування судового наказу може також бути подана органами та особами, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

У разі відсутності підстав для повернення заяви про скасування судового наказу суддя не пізніше двох днів після її подання постановляє ухвалу про скасування судового наказу, у якій роз'яснює заявнику (стягувачу) його право звернутися до суду із тими самими вимогами в порядку спрощеного позовного провадження. В ухвалі про скасування судового наказу суд за клопотанням боржника вирішує питання про поворот виконання судового наказу в порядку, встановленому статтею 333 ГПК України.

У разі ненадходження до суду заяви від боржника про скасування судового наказу протягом п'яти днів після закінчення строку на її подання судовий наказ набирає законної сили. Суд протягом п'яти днів з дня набрання судовим наказом законної сили надсилає його копію (текст), що містить інформацію про веб-адресу такого судового наказу у Єдиному державному реєстрі судових рішень та Єдиному державному реєстрі виконавчих документів, стягувачу на його офіційну електронну адресу, або рекомендованим чи цінним листом, у разі відсутності офіційної електронної адреси.

Таким чином, наказне провадження у господарському процесі є дієвим та швидким способом стягнення грошової заборгованості за договором, укладеним у письмовій (у тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 1 січня календарного року, у якому подається відповідна скарга. **18**

СКОРОЧЕНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

15 грудня 2017 року вступили в силу зміни до Господарського процесуального кодексу України. Деякі з них можна назвати новими процесуальними інститутами

*Хашко
Олена Миколаївна*
юрист

Відповідно до ст. 12 Господарського процесуального кодексу України в редакції від 15.12.2017, Господарське судочинство здійснюється за правилами, передбаченими цим Кодексом, у порядку:

- 1) наказного провадження;
- 2) позовного провадження (загального або спрощеного).

Наказне провадження призначене для розгляду справ за заявами про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про його наявність заявнику невідомо.

Спрощене позовне провадження призначене для розгляду малозначних справ, справ незна-

чної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи.

Загальне позовне провадження призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини не доцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні.

Умови, за яких суд має право розглядати вимоги про стягнення грошових сум у наказному

провадженні, а справи – у загальному або спрощеному позовному провадженні, визначаються цим Кодексом.

Для цілей цього Кодексу мало-значними справами є:

- 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного прова-

**СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ
ПРОВАДЖЕННЯ ПРИ-
ЗНАЧЕНЕ ДЛЯ РОЗГЛЯДУ
МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВ,
СПРАВ НЕЗНАЧНОЇ
СКЛАДНОСТІ ТА ІНШИХ
СПРАВ, ДЛЯ ЯКИХ ПРИО-
РИТЕТНИМ Є ШВИДКЕ
ВИРІШЕННЯ СПРАВИ**

дження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Для цілей цього Кодексу розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб вираховується станом на 1 січня календарного року, у якому подається відповідна заява або скарга, вчиняється процесуальна дія чи ухвалюється судове рішення.

За клопотанням позивача в порядку спрощеного позовного провадження може бути розглянута будь-яка справа, крім тих, які згідно з приписами кодексів заборонено розглядати у спрощеному провадженні.

У господарському процесі у спрощеному провадженні не можна розглядати справи про банкрутство, щодо монополізму та недобросовісної конкуренції, приватизації, корпоративні спори тощо (ч. 4 ст. 247 ГПК).

Особливості спрощеного позовного провадження:

- скорочені строки подання заяв по суті справи (15 днів

пояснення, викладені в за-явах по суті справи;

- за клопотанням сторони справа розглядається у судовому засіданні з викликом сторін, однак суд може відмовити у цьому за наявності одночасно двох умов: предметом позову є стягнення грошової суми у розмірі, який не перевищує 100 прожиткових мінімумів, та характер правовідносин і

для відзиву, 10 днів – для пояснень на відзив, строки подання інших заяв встановлюються судом);

- підготовче засідання не проводиться;
- справа розглядається без повідомлення сторін за наявними матеріалами – суд досліджує докази та письмові

предмет доказування не вимагають проведення судового засідання з викликом сторін.

Спрощене позовне провадження є альтернативою наказного: за всіма категоріями справ наказного провадження позивач, за його бажанням, може звернутися до суду в порядку спрощеного позовного провадження.

При вирішенні питання про розгляд справи в порядку спрощеного або загального позовного провадження суд враховує:

1. ціну позову;
2. значення справи для сторін;
3. обраний позивачем спосіб захисту;
4. категорію та складність справи;
5. обсяг та характер доказів у

Строк спрощеного позовного провадження – 60 днів з дня відкриття провадження у справі. Питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження вирішується судом в ухвалі про відкриття провадження у справі.

Суттєво скорочені строки вчинення окремих процесуальних дій, зокрема, подання відзиву

матеріалами, за відсутності клопотання будь-якої зі сторін про інше. Судові дебати не проводяться. Не викликаються свідки.

Історичний та зарубіжний досвід свідчить, що прагнення забезпечити адекватність складності процедури розгляду спору його значимості покликано до життя цілий набір спрощених процедур вирішення спорів. Такі процедури передбачають можливість вирішення спору за спрощеною процесуальною формою та/або

СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ Є АЛЬТЕРНАТИВОЮ НАКАЗНОГО: ЗА ВСІМА КАТЕГОРІЯМИ СПРАВ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПОЗИВАЧ, ЗА ЙОГО БАЖАННЯМ, МОЖЕ ЗВЕРНУТИСЯ ДО СУДУ В ПОРЯДКУ СПРОЩЕНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

справі, у тому числі, чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо;

6. чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес;
7. думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження.

передбачене протягом 15 днів з дня вручення ухвали про відкриття провадження.

Підготовче засідання не проводиться. Перше засідання призначається не пізніше 30 днів. У спрощеному позовному провадженні розгляд справи здійснюється без повідомлення учасників справи за наявними у справі

обмеження можливості оскарження рішення, прийнятого судом першої інстанції.

Урешті, результати запропонованих процесуальних змін ми всі зможемо побачити лише на практиці, тож сподіваємось, що новий Господарський процесуальний кодекс України ще більше наблизить нашу правову систему до європейських стандартів та зробить господарський процес ще більш ефективним. **FB**

СТВОРЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ НЕ ПАНАЦЕЯ ВІД КОРУПЦІЇ

Фактично, з весни 2016 року в Україні активно обговорюється необхідність створення Антикорупційного суду, зумовлена, насамперед, високим рівнем корумпованості наявних в Україні судів (за версією численних соціологічних досліджень) та необхідністю відновлення довіри до судової системи.

**Гайдак
Олександр Володимирович**

*адвокат, старший партнер
Femida Legal Association*

Однак, з метою відновлення довіри до судової системи, у 2017 році був проведений відкритий конкурс на посади суддів Верховного суду (теж з неоднозначними результатами) і вже станом на сьогодні новий Верховний суд працює у складі суддів, які були відібрані на конкурсі.

Чому ж так потрібен той Антикорупційний суд? ...І чи потрібен?

Для відповіді на це питання потрібно розібратися у тому, які функції покладатимуться на антикорупційний суд і з якою метою він створюється.

Проектом Закону «Про Вищий антикорупційний суд» (від 22.12.2017 №7440), який було внесено Президентом України, передбачається, що завданням Вищого антикорупційного суду є здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства

з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними злочинів та судового контролю за досудовим розслідуванням цих злочинів (стаття 3). Тлумачення досить широке.

Так, за інформацією, розміщеною на порталі Transparency International Ukraine, проведений проектом «Наші гроші» аналіз судових вироків у корупційних справах лише підтвердив, що в Україні суди не притягують до відповідальності за корупційні злочини топ-чиновників. Було проаналізовано 819 вироків стосовно 952 осіб у справах про корупційні злочини, постановлені у період з 1 липня 2015 року по 30 червня 2016 року.

Найбільшу частку (53,6%) становили вирок стосовно державних службовців категорії D, 17,5 % і 16,1 % – категорій C і B відповідно, ще 12,5 % – це вирок стосовно приватних осіб. Лише три вирок, які на момент аналізу не набули законної сили, стосувались державних службовців категорії А.

Третину усіх присуджених покарань становили штрафи, переважно до 20 тис грн. Ще третина

осіб була звільнена від покарання: 300 осіб були звільнені від відбування покарання з іспитовим строком, ще 25 – по амністії, та ще 11 – з інших підстав, зокрема, закінчення строків давності.

Стосовно 84 осіб суд застосував положення статті 69 Кримінального кодексу, тобто призначив покарання, що є меншим, ніж передбачено санкцією відповідної статті.

Найбільша кількість вироків була винесена у справах про одержання хабарів – загалом засуджено 361 особу. Переважна більшість хабарів була на суми до 10 тисяч гривень (63%), вироків про випадки хабарни-

стосуванням положень статті 69 Кримінального кодексу, отримав покарання у вигляді штрафу у розмірі 25,5 тисяч гривень.

Ще вісім вироків стосовно суддів не набули законної сили, суми хабарів у цих справах сягали від 1,3 до 35 тисяч доларів США, і лише в одному випадку предметом неправомірної вигоди були 3,5 тисячі гривень.

Крім того, як видно з текстів повідомлень на сайті Національного Антикорупційного бюро України, причина необхідності створення Антикорупційного суду саме у тому, що справи, які розслідуються НАБУ, після складення обвинувальних ак-

точки зору права особи на якнайшвидший розгляд обвинувачення щодо нього у суді, закріпленого у Конституції України, це правильно, однак виникає питання, як бути з правами осіб, яких обвинувачують у вчиненні некорупційних злочинів, оскільки справи щодо них також розглядаються не надто швидко.

Питання залишається відкритим.

З іншого боку, якщо буде створено суд, який розглядатиме виключно справи певної категорії (вузька спеціалізація), то вказані справи дійсно будуть розглядатися швидше і, скоріш за все, якісніше.

Проте в даному випадку, чи не перетвориться такий суд згодом на модель, яка діє у Палестині, де антикорупційні суди розглядають справу у десятиденний термін (незалежно від складності такої справи), а вирок може бути оскаржений протягом 7 днів, що фактично зводить нанівець мету, з якою такі суди створюються, та призводить до масового порушення прав підсудних.

На порталі «Слово і діло» було розміщено дуже цікаву інфографіку щодо світових моделей антикорупційних судів, а також зміну місця країни у рейтингу корупції із запровадженням у ній антикорупційного суду.

Так, Хорватія протягом 9 років (з 2007 до 2016) піднялася з 62 «корупційного» місця на 55, і це вельми відчутний результат, у Словаччині за 8 років (з 2008 до 2016) менш відчутні зміни – з 56 місця країна піднялася на 54. Натомість найбільш відчутний прорив у рейтингу зробив Сенегал, який за 7 років (з 2009 по 2016) перемістився на 30 позицій з 94 на 64 місце.

ЩЕ ВІСІМ ВИРОКІВ СТОСОВНО СУДДІВ НЕ НАБУЛИ ЗАКОННОЇ СИЛИ, СУМИ ХАБАРІВ У ЦИХ СПРАВАХ СЯГАЛИ ВІД 1,3 ДО 35 ТИСЯЧ ДОЛАРИВ США, І ЛИШЕ В ОДНОМУ ВИПАДКУ ПРЕДМЕТОМ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ БУЛИ 3,5 ТИСЯЧІ ГРИВЕНЬ.

цтва на суми понад 100 тисяч гривень лише 18.

За досліджуваний період четверо суддів були засуджені до позбавлення волі, один – отримав покарання у вигляді штрафу та ще четверо були виправдані.

Штраф за рішенням суду отримав суддя Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпра, якого затримали при одержанні хабара в розмірі 25 тисяч гривень. Посадовець уклав угоду про визнання винуватості та, із за-

тів та спрямування до суду так і залишаються нерозглянутими. Так, станом на 11.09.2017 26 із 86 справ, переданих НАБУ і САП до суду, залишаються без розгляду.

Тобто, фактично завданням Вищого антикорупційного суду буде прискорення розгляду кримінальних справ по суті.

Однак така ситуація по суті ставить розгляд корупційних злочинів у пріоритет, порівняно з іншими злочинами. Хоча, з

Таким же країнам, як Камерун, Бурунді, Непал та Пакистан, запровадження антикорупційних судів не допомогло покращити свої позиції у рейтингу. Усі ці держави скотилися на кілька десятків позицій вниз у рейтингу. І Непал (мінус 41 позиція) зараз перебуває на 131 місці, яке розділяє у тому числі і з Україною.

Філіппіни, де перший антикорупційний суд був створений ще у 1979 році, до 1995 року ско-

тилися з 35 місця на 101 місце. Болгарія ж взагалі за п'ять років роботи антикорупційного суду (з 2011 по 2016) незмінно залишається у рейтингу на 75 місці. Палестина, де суд діє з 2010 року, взагалі відсутня у рейтингу. І це, напевно, говорить про те, що наявність самого лише антикорупційного суду в країні не є панацеєю від корупції.

Таким чином, створення в Україні такої організації, як Антико-

рупційний суд, не слід сприймати як єдиний вихід у боротьбі з корупцією. Як показує світова практика, корупція може бути подолана лише за допомогою комплексу заходів із боротьби з нею. Сподіваємось, що Україна таки зможе запровадити всі ці заходи.

А з іншого боку, це ж лише рейтинг, чи не так? **■**

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ЯК ПОКАЗНИК СТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Омельчук В.А.

*Завідувач кафедри права Київського кооперативного інституту бізнесу і права,
доктор юридичних наук, професор, академік
Академії вищої освіти України*

Для громадян України знаковим показником ставлення держави до нас мала б стати конституційна норма ст. 3 Основного Закону України, за якою людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю. І більше того, саме права і свободи визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а її головним обов'язком є утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Хоча за нині ще чинним (на час підготовки цього матеріалу) Законом України «Про основи національної безпеки України» об'єктами національної безпеки, поряд з людиною і громадянином, їхніми правами і свободами, визначено суспільство

та державу (виділено автором оскільки на порядку денному Верховної Ради України невідкладним є розгляд проекту закону «Про національну безпеку України», який за коментарями фахівців за змістом докорінно відрізняється від Закону «Про основи національної безпеки України»). Тобто законодавчо визначені ціннісні орієнтири цих об'єктів національної безпеки і їх елементів на стратегічному рівні вже щонайменше урівноважені.

А якщо звернутися до новітнього європейського правового досвіду закріплення значимості прав і свобод людини в конституціях держав, то простежується цікава показова тенденція. Так, у польській конституції йдеться тільки про гарантування громадянських прав, повагу свободи і справедливості та забезпечення свободи і права людини, а також безпеки громадян. А в конституції Франції проголошується прихильність та відданість правам людини. В основному

законі Німеччини зазначається, що гідність людини недоторканна. У конституції Іспанії проголошено прагнення забезпечити здійснення прав людини. А вищими цінностями правопорядку Іспанії як правової, демократичної, соціальної держави проголошуються справедливість, рівність, політичний плюралізм. Людина як вища цінність у різних інтерпретаціях конституційно проголошена в РФ, Білорусії, Молдові та інших пострадянських державах.

ПРАВА
ЛЮДИНИ

Показовим критерієм порівняння рівня гарантування і реалізації прав людини в Західній Європі і на пострадянському просторі є міграційні потоки населення не тільки на заробітки, а й на постійне проживання.

Такі конституційно-правові явища з огляду проблем реального нинішнього стану реалізації, дотримання, захисту прав і свобод людини в нашій державі мають наводити юристів-практиків на певні роздуми.

Звернемо увагу на окремі прикладні аспекти цієї проблеми. Важливою складовою реалізації

інших воєнізованих формувань. Але такі факти, а також ознаки проникнення на суверенну територію держави розвідувально-підривних структур і діяльності правоохоронних органів чи спецслужб іншої держави, навіть в інтересах прав і свобод своїх громадян, є свідченням слабкості держави. Якщо такі прояви дійсно мають місце, то це сприймається як неспроможність країни сповна забезпечити власну незалежність і безпеку як суспільства, так і своїх громадян. На жаль, такі тенденції поруч з іншими проблемами передусім у фінансо-

Такі реалії беззаперечно свідчать про ослаблення певних функціональних можливостей України. Щоправда, ознаки послаблення держави як основного інституту регулювання суспільних відносин на сучасному етапі розвитку людської цивілізації притаманні й розвиненим, економічно сильним країнам. Свідченням цьому є зростання впливу процесів глобалізації в сучасному світі, які призводять до нівелювання ролі держави. Глобалізація як незворотній історичний процес розвивається за ринковими правилами, а не за правовими законами держав і характеризується відкритістю соціально-економічних, у тому числі й інвестиційних, зв'язків, сприяє розвитку міжкультурної інтеграції і тій же міграції населення. Як загальнопланетарне явище глобалізація прогресує спонтанно, хаотично, призводячи до цивілізаційної поляризації і навіть міжнародних конфліктів, а також, що вкрай важливо для врахування в сучасній Україні, безжалісно карає неефективні, слабкі держави.

Тому значимими і програмними для українського суспільства і держави та її громадян стають слова авторитета української нації Любомира Гузара, сказані на засіданні Верховної Ради України з нагоди 100 річниці українського парламентаризму, про те, що усе ще є шанс на моральну віднову українського суспільства, хоча його ми можемо доволі скоро втратити. Але є шлях, щоб врятувати народ від повної катастрофи й чергового поневолення, щоб кожен громадянин держави почувався захищеним і щоб ми могли досягнути той стан, який називають суспільним благом. **18**

В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЦЕ СПРИЙМАЄТЬСЯ ЯК НЕНАЛЕЖНА СПРОМОЖНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ПРАВА І СВОБОДИ ВЛАСНИХ ГРОМАДЯН, ЩО ПОРОДЖУЄ НЕВПЕВНЕНІСТЬ ЩОДО ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ НАЛЕЖНОГО МАЙБУТНЬОГО У ЦІЙ КРАЇНІ

державою прав і свобод людини є їхнє забезпечення кримінально-правовими засобами. Водночас доречно констатувати, що протидія злочинності фактично має бути монопольною функцією держави, яка володіє виключним правом на застосування сили до порушників і їх покарання шляхом обмеження волі. Ні суспільство, ні окрема людина, ні міжнародні організації чи правоохоронні органи інших держав не мають такого права. Хоча в кризові часи для держави суспільство бере на себе такі функції, як це в сучасній історії мало місце з добробатами по захисту інтересів України на сході, чи у вигляді

во-економічній сфері, боротьбі з корупцією дають підстави сприймати державу не як рівноправного суб'єкта міжнародних відносин з іншими країнами, а скоріше як об'єкт впливу з їхнього боку. В українському суспільстві це сприймається як неналежна спроможність держави забезпечити права і свободи власних громадян, що породжує невпевненість щодо перспективи їх належного майбутнього у цій країні. Наслідком цього є зростаючі міграційні процеси нашого працездатного населення, а також, що найбільше бентежить, молоді на навчання за кордон із подальшим працевлаштуванням.

ДОСВІД, ЯКОМУ МОЖНА ДОВІРЯТИ

FEMIDA-ZAKON.COM.UA

ЧИТАЙТЕ НАС В ІНТЕРНЕТІ

FUA
femida.ua / Закон

ГОЛОВНА НОВИНИ ІНТЕРВ'Ю ЖУРНАЛ FEMIDA.UA ПУБЛІКАЦІЇ ПАРТНЕРИ КАТАЛОГ BLOGS

УХВАЛА ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ОСКАРЖЕННЮ НЕ ПІДЛЯГАЄ

УХВАЛА ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ОСКАРЖЕННЮ НЕ ПІДЛЯГАЄ

"БУДІВЕЛЬНУ АМНІСТІЮ" ПODOBJEHO. ЩO ВАРТO ЗНАТИ

НОВИНИ

24 Квітня 2018, Валерія

- 12:41 Для судових експертів підготували законопроект про співробітництво
- 12:24 Президент пропонує адокуваліти процедуру публічних закупівель
- 12:14 Депутати вирішили закласти корупційні піки
- 11:53 ОСББ можуть отримати у власність або користуватися земельні ділянки під багатоквартирними будівлями
- 23 Квітня 2018, Ганна
- 11:55 В ВРУ задумалися щодо збільшення ставок виваного мита на велику рогагу худобу. Чи вигідно це?
- 22 Квітня 2018, Надія
- 11:48 Спідчі та Прокурори можуть отримати право самостійно призначати слідчі дії
- 12:46 Повноваження органів державної та місцевого самоврядування у сфері публічних закупівель можуть змінитися
- 27 Квітня 2018, Тетяна
- 10:45 Об'єкти культурної спадщини можуть вилучитися примусово, якщо власники самі цього не хочуть

ПУБЛІКАЦІЇ

23 Квітня 2018
Для з'ясування чужих дій від 06.02.2018. Як ідентифікувати контрафактні піки?

10 Квітня 2018
Державна на захисті братів наших монет. Що чекає нас на кризі монети?

10 Квітня 2018
Як вводити дом в експлуатацію по упрощеній системі

10 Квітня 2018
Повноваження органів державної та місцевого самоврядування у сфері публічних закупівель можуть змінитися

10 Квітня 2018
Об'єкти культурної спадщини можуть вилучитися примусово, якщо власники самі цього не хочуть

26.03.2018 року відбулося засідання комісії з питань удосконалення системи оцінки культурної спадщини

30 Вересня 2018, Тетяна

12:24 Законопроект України № 8196 від 23.03.2018 року #160 вноситься до другого читання

10 Квітня 2018
Бізнесбумен. Чим він може допомогти бізнесу?

3 Квітня 2018
Підстави обмеження особи у праві виходу за межі України у разі наявності непогашеного грошового зобов'язання

КАЛЕНДАР

КВІТЕНЬ 2018

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ЖУРНАЛ FEMIDA.UA

№ 3 грудень 2017 року 29 грудня 2017
3 Новим роком! І до зустрічі у 2018 році.

№ 2 липень 2017 року 2 Жовтня 2017
"Забудьте все, чого Вас вчили в інститут!"

№ 1 квітень 2017 року 1 Вересня 2017
"Право не завжди закон. Закон не завжди право"

BLOGS

AL EBOB

№ 3 грудень 2017 року 29 грудня 2017
3 Новим роком! І до зустрічі у 2018 році.

№ 2 липень 2017 року 2 Жовтня 2017
"Забудьте все, чого Вас вчили в інститут!"

№ 1 квітень 2017 року 1 Вересня 2017
"Право не завжди закон. Закон не завжди право"

ІНТЕРВ'Ю

20 Березня 2018
Петро Петр Петрович
Головний тренер збірної України по футболу

20 Березня 2018
Іван Іван Іванович
Головний тренер збірної України по футболу

WWW.FEMIDA.UA

